

Hrvatska mora napustiti model županijskog ustroja i prerasti u Hrvatsku regija

Izlaganje **D.Vasilića**, predsjednika PGS na stranačkom skupu u Delnicama, 14.12.2010.godine

PGS danas predstavlja modernu, zavičajnu stranku, prepoznatljivu po marljivim ljudima, dosljednim i odgovornim u realizaciji najavljenih programa, zalaganju za decentralizaciju i regionalizaciju, za zaštitu okoliša, kulturne i prirodne baštine, za zaštitu ljudskih prava.

Za razliku od nacionalnih stranaka, koje svoju regionalnu opredjeljenost zadržavaju na načelnoj razini, PGS veći dio svojih aktivnosti usmjerava upravo na predlaganje novih modela za decentralizaciju i regionalizaciju. PGS štiti lokalne vrijednosti, pa i onda kada politička pragmatičnost nalaže drugačija, kompromisna rješenja. Podržava građanske inicijative, ekološke udruge, udruge građana, traži mijenjanje zastarjelih metoda političkog dogovaranja i predlaže suodlučivanje građana kroz mjesnu samoupravu i institucije civilnog društva i konzultativna građanska tijela.

PGS se zalaže za uravnoteženi razvoj urbanog i ruralnog, između razvijenog i nerazvijenog dijela Županije, pogotovo u izjednačavanju predškolskih, školskih i zdravstvenih standarda. Regionalna decentralizacija.

PGS se zalaže za trajnu zaštitu vode, pomorskog dobra, poljoprivrednog i šumskog zemljišta, gradskih javnih i zelenih površina kao javnog dobra u općoj uporabi, i protivi se svakoj privatizaciji tih resursa:

PGS nastavlja u Rijeci, centru županije i buduće regije, program temeljen na jednakosti, toleranciji, solidarnosti, suradnji Grada i građana. Program ističe i nedozvoljive propuste gradske uprave i komunalnih tvrtki, istovremeno nudi dobre prijedloge i rješenja. To je zasigurno program novog, prepoznatljivog identiteta grada, utemeljenog na tradiciji kulture grada, preko kulture suživota nacija i vjera, do tradicije antifašizma.

U Gorskom kotaru, nakon financijske decentralizacije temeljem zakona o brdsko-planinskim područjima, u čijem smo donošenju aktivno sudjelovali i koji je nakon dugo godina dobio prve razvojne pomake, PGS vrlo uporno zahtjeva i povratak šumskih resursa i to zemljišnih zajednica, šumsku rentu, restrukturiranje Hrvatskih šuma.

PGS u riječkom prstenu i priobalju potiče razvoj poslovne i proizvodne zone, potiče razvoj turizma s posebnim naglaskom na novim lokalitetima namjenjenim novim selektivnim oblicima turizma (sportski, zdravstveni, ...), opredjeljuje se za podizanje društvenog standarda, stvaranjem prostornih uvjeta za rad s mladima (predškolski, školski i sportski objekti).

PGS je danas na kvarnerskim otocima afirmiran kao stranka koja živi s problemima otočana i koja je svojim radom doprinjela da se vjekovna izoliranost otočana, zamjeni brzobrodskim vezama, da se mostarine na mostovima ne naplaćuju, da se subvencionira otočni javni prijevoz i prijevoz vode brodovima i autocisternama, da se decentralizacijom poreza na dohodak grade kapitalni objekti od interesa za razvoj otoka.

PGS je stranka prepoznatljiva po potpunoj autonomiji svojih ogranaka i podružnica. Po svojoj aktivnosti i programima, stavovima, stranka se stapa s mentalitetom naših ljudi, pretežno apolitičnih, nenametljivih, suzdržanih, tolerantnih, solidarnih, radišnih i ponosnih na svoj kraj.

Gospodarstvo, gospodarski rast, proračun

- Hrvatski javni dug, skupa s potencijalnim obvezama po državnim jamstvima, prešao je 50% BDP-a, vanjski dug narastao iznad BDP-a, pa predviđeni rast od 2% nije dostatan ni za servisiranje inozemnog duga.
- Treba uspostaviti suradnju sa MMF-om jer nam donosi izravnu korist, dostupnost jeftinijeg kapitala i jačanje investicijskog rejtinga zemlje.
- Državi poput naše, s 1,5 miliona zaposlenih, i 1,1 milijun umirovljenika, treba manja i efikasnija administracija i javni sektor.
- Zagovaramo radikalnu izmjenu sustava državnih potpora, sve do smanjenja i ukidanja financiranja neperspektivnih subjekata: drastično smanjenje parafiskalnih nameta. Socijalne naknade moraju se vezati i uz imovinski, ne samo dohodovni cenzus, dok će fiskalna decentralizacija omogućit kvalitetnije raspolaganje proračunskim sredstvima.

- Zalažemo se za nastavak privatizacije državnih poduzeća i stavljanje neiskorištene državne imovine u gospodarsku funkciju, te za restrukturiranje javnih poduzeća u državnom vlasništvu.
- Poticati ćemo ulaganja u energetske sektor, osobito u obnovljive izvore energije, čime ćemo osigurati energetske neovisnost zemlje.
- Zalagat ćemo se za restrukturiranje brodogradnje, jer je brod jedini pravi izvozni proizvod, čija proizvodnja ima multiplikativne efekte na poduzetništvo.

Mladi, obrazovanje i zapošljavanje:

- Nezaposlenost je jedan od najtežih problema u Hrvatskoj: u našoj zemlji bez posla je svaka četvrta mlada osoba, što je znatno gore od prosjeka Europske Unije. Mladi u dobi između 15 i 29 godina čine gotovo trećinu ukupnoga broja nezaposlenih,
- Stanje hrvatske znanosti i svih razina obrazovanja vrlo je nezadovoljavajuće. Postotak fakultetski obrazovanih iznosi 10%, a jedva završenu osnovnu školu ima 40% stanovništva.
- Ulaganja u znanost u EU trebaju dostići 3% BDP-a, a u Hrvatskoj su posljednjih godina pala sa 1,2% na 0,7% što nastavlja na europsko dno.

Zalagat ćemo se da se takvo stanje drastično izmjeni, snažnijim ulaganjem u razvoj znanstvene i obrazovne infrastrukture, jer novac uloženi u znanje najbolja je dugoročna investicija; povećanjem zaposlenosti mladih; rješavanjem stambenog pitanja; poticanjem rada mladih poduzetnika i znanstvenika; educiranjem mladih o mogućnostima korištenja programa EU; stipendiranjem studenata deficitarnih zanimanja,...

Decentralizacija i teritorijalni ustroj:

Prema podacima državnog ureda za reviziju, sve JLS zajedno ostvaruju oko 12% javnih prihoda, čime smo i dalje čvrsto na zadnjem mjestu europskih država, u nekima udjeli JLS dostižu do 30% ukupnih javnih prihoda države. Mi regionalci zalažemo se za prijenos svih ovlasti koje lokalna vlast može prihvatiti (lokalna policija, javna administracija, građ.dozvole, matičarstvo, registracije obrta, djelatnosti, kategorizacije prostora, školstvo, zdravstvo, itd.) i učinkovito provesti, a ne samo onih koje je u mogućnosti platiti iz financijskih sredstava kojima trenutno raspolaže. Kvalitetan proces decentralizacije bi prvo trebao podijeliti

funkcije na temelju načela supsidijarnosti i osposobljenosti svake razine vlasti, a zatim oblikovati adekvatan financijski sustav kojim će se osigurati odgovarajuća financijska i ostala sredstva za ostvarenje dodijeljenih funkcija.

Nameće se pitanje kako razmjerno veličini lokalne samouprave izvršiti prijenos funkcija i da li je sadašnji broj lokalnih samouprava u Hrvatskoj prevelik, što je optimalna veličina JLS-a po broju stanovika, po prostoru, po ekonomskoj snazi, uvažavajući čovjeka, njegove socijalne, komunalne, društvene i druge svakodnevne potrebe i interese, radi kojih, bar prema ustavu, građani ostvaruju pravo na lokalnu samoupravu.

Europska iskustva pokazuju da je broj i veličina JLS u Hrvatskoj usklađena s europskim prosjekom. Pa je tako prosječna JLS u V. Britaniji 5 700 st., u Francuskoj 1 537 st., u Njemačkoj 9 137 st., u Švicarskoj 1 935 st., Austriji 3 304 st., Italiji 7 125 st., Hrvatskoj 7 818 st. Na primjer u Mađarskoj, Češkoj, Švicarskoj i Francuskoj preko 60% općina manjih od 1000 stanovnika dotiraju se iz državnih fondova izravnjanja. Javne poslove moraju obavljati tijela vlasti koja su najbliža građanima, a lokalna samouprava je jedno od temeljnih ustavnih prava i sloboda građana.

Osnovno je pitanje mogu li sve općine i gradovi u Hrvatskoj pružati adekvatne javne usluge? Razlike u tekućim rashodima po stanovniku su značajne. Najmanje tekuće rashode po stanovniku imala je Općina Darda u Osječko-baranjskoj županiji (123,00 kn), a najveće Općina Poveljana u Zadarskoj županiji (17 000 kn). Prosjek na razini svih JLS-a iznosio je 1700 kn. Ovaj drastičan primjer najbolje pokazuje potrebu za diferenciranim djelokrugom odgovornosti, obvezujućom suradnjom JLS-a na obavljanju istovrsnih poslova, odnosno udruživanje općina kojima fiskalni kapacitet nije dovoljan za održavanje minimalnog standarda, od funkcionalne suradnje može nastati i institucionalna.

Preuzimanjem poslova državne administracije na regionalnu, odnosno lokalnu razinu, Hrvatska bi započela reformu javne uprave, jedan je od uvjeta u završnici pregovora pristupa Hrvatske Europskoj uniji. Od nas se očekuje bitno učinkovitija, jeftinija i pravednija javna uprava, koju trenutno možemo realizirati prenošenjem nadležnosti na regionalnu i lokalnu razinu. Iako je javna uprava opterećena relativno niskim plaćama, što je za posljedicu imalo konstantno negativnu selekciju, nepregledno zakonodavstvo, decentralizacija može donijeti odlučni doprinos reformi javne uprave.

Iako je Hrvatska još uvijek jedna od najcentraliziranijih zemalja Europe, svojim bogatim povijesnim iskustvom u komunalnoj samoupravi i regionalnom životu može uz političku volju u vrlo kratkom vremenu dostići europske standarde i novom policentričnom strukturom regionalnog razvoja pokrenuti niz urbanih jezgri koje će poticati gospodarski rast, kvalitetu života i spriječiti depopulaciju hrvatskog prostora.

1. Hrvatska se mora upravno, funkcionalno i financijski decentralizirati. Odnos raspodjele sredstava između središnje i lokalne države sa sadašnjeg odnosa 90:10 mora prijeći na odnos 70:30.
2. Hrvatska mora napustiti model županijskog ustroja i prerasti u hrvatsku regiju koja mora preuzeti odgovornost u razvoju infrastrukture, industrije, poljoprivrede, turizma, energetike i obrazovanja.

S takvom porukom već danas započinjemo pripreme za parlamentarne izbore u kojima PGS-ov regionalizam kao ideologija nije potrošen koncept, već oslonac i centrističkim strankama u razvijanju efikasnosti administracije i pravosuđa i eliminaciji korupcije.

PGS na ove parlamentarne izbore po prvi puta ulazi samostalno, i predlaže građanima uspostavu partnerskog odnosa i neposredno zastupanje. Obzirom da Hrvatska nema Dom regija, regionalni zastupnici za razliku od zastupnika „stranačke stege“ imaju potpunu autonomiju u zaštiti lokalnih vrijednosti, pa i onda kada politička pragmatičnost nalaže drugačija kompromisna rješenja.

Darijo Vasilić, prof.

Predsjednik PGS

